

UDK: 811.111:811.512.133:81'42

**INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI IJTIMOY TARMOQ
YOZISHMALARINING PRAGMALINGVISTIK XUSUSIYATLARI
(INSTAGRAM IJTIMOY TARMOG‘I MISOLIDA)****Amirova Maxbuba,***Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Xorijiy til va adabiyoti yo‘nalishi 2 - kurs magistranti**E-mail: maxbubaamirova1994@mail.ru***Ilmiy rahbar: Abdinazarov O‘ktam,***Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Magistratura bo‘limi dekani,**Filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori, PhD**E-mail: uktambekst@gmail.com***DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18606253>**

Annotatsiya. Ushbu maqolada Instagram ijtimoiy tarmog‘ida ingliz va o‘zbek tillarida kechadigan yozishmalar (kommentariylar va shaxsiy xabarlar) pragmalingvistik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi — platforma affordanslari (mention, hashtag, reaksiya, “story” javoblari) hamda klassik pragmatika birliklari (nutq aktlari, implikatura, yuz/face-work, muloyimlik strategiyalari) kesishmasida shakllanadigan kommunikativ strategiyalarni aniqlash va ikki til kesimida qiyoslashdir. Metodologiya sifatida diskursiv-pragmatik tahlil, mavzuli kodlash va funksional-semantik tasnif qo‘llanadi; empirik material sifatida ochiq (publik) postlar ostidagi izohlar hamda rozilik asosida anonimlashtirilgan shaxsiy yozishmalar fragmentlari ko‘rib chiqiladi. Natijalar Instagram yozishmalarida pragmatik maqsadlar ko‘pincha qisqa matn, emoji, grafik belgilar, qisqartmalar va platformaga xos markerlar bilan birgalikda ifodalanishini ko‘rsatadi. O‘zbek yozishmalarida adresativ birliklar, “siz/sen” oppozitsiyasi va hurmat-odobni yumshatuvchi vositalar, ingliz yozishmalarida esa modal fe‘llar, hedjlar va bevosita/bilvosita so‘rovlar orqali yuzni muhofaza qilish strategiyalari nisbatan faolroq namoyon bo‘ladi. Xulosada “platforma-pragmatika” yondashuvi taklif etilib, til o‘qitish va tarjima amaliyoti uchun metodik tavsiyalar beriladi.

Kalit so‘zlar: pragmalingvistika; Instagram; ijtimoiy tarmoq diskursi; nutq aktlari; muloyimlik; emoji; kod-almashish; multimodallik.

Аннотация. В статье рассматриваются прагмалингвистические особенности переписки в социальной сети Instagram на английском и узбекском языках (комментарии и личные сообщения). Цель исследования — выявить и сопоставить коммуникативные стратегии, формируемые на пересечении платформенных affordances (mention, hashtag, реакции, ответы на stories) и категорий классической прагматики (речевые акты, импликатура, face-work, стратегии вежливости). Используются дискурсивно-прагматический анализ, тематическое кодирование и функционально-семантическая классификация; эмпирический материал включает публичные комментарии и фрагменты анонимизированных личных сообщений, собранные с согласия участников. Показано, что прагматические смыслы в Instagram часто реализуются через краткий текст, эмодзи, графические маркеры, сокращения и платформенные индексы. Для узбекских переписок характерны адресативы, оппозиция “siz/sen” и средства смягчения, связанные с нормами уважения; для английских — модальные формы, хеджирование и прямые/косвенные запросы как инструменты сохранения лица. В заключении предлагается подход «платформенная прагматика» и рекомендации для обучения и перевода.

Ключевые слова: прагмалингвистика; Instagram; дискурс соцсетей; речевые акты; вежливость; эмодзи; переключение кодов; мультимодальность.

Abstract. This article explores pragmalinguistic features of Instagram messaging in English and Uzbek, focusing on comments and direct messages. The study aims to identify and compare communicative strategies emerging at the intersection of platform affordances (mentions, hashtags, reactions, story replies) and core pragmatic categories (speech acts, implicature, face-work, politeness). A discourse-pragmatic approach is combined with thematic coding and functional-semantic classification. The dataset comprises publicly available comment threads and consent-based, anonymized fragments of private messages. Findings suggest that pragmatic meaning in Instagram is frequently co-constructed through short text, emojis, graphic cues, abbreviations, and platform-specific indexes. Uzbek interactions more prominently employ address terms, the T/V distinction (*siz/sen*), and respect-based mitigators, whereas English interactions rely more on modal verbs, hedging, and direct/indirect requests to manage face. The paper proposes a platform-pragmatics perspective and offers implications for language teaching and translation.

Keywords: pragmalinguistics; Instagram; social media discourse; speech acts; politeness; emoji; code-switching; multimodality.

Kirish. Instagram bugungi raqamli kommunikatsiya ekotizimida ijtimoiylikni yaratish va saqlashga xizmat qiladigan yetakchi platformalardan biridir. Ijtimoiy media atamasi Web 2.0 va foydalanuvchi yaratgan kontentga tayanadigan, o‘zaro muloqot va kontent almashishni ta’minlaydigan ilovalar sinfini anglatadi [1]. Ijtimoiy tarmoq saytlari esa foydalanuvchiga profil yaratish, aloqalar ro‘yxatini ko‘rsatish hamda tarmoq bo‘ylab navigatsiya qilish imkonini beruvchi xizmatlar sifatida ta’riflanadi [2]. Instagramning o‘ziga xosligi — matn (caption, izoh, DM) bilan birga tasvir, video, reaksiya, emoji, hashtag va mention kabi ko‘pkanalli (multisemiotik) resurslarning integratsiyalashuvidadir; bu esa pragmatik ma’nolarni platforma sharoitida qurishni talab qiladi [3].

Maqolaning maqsadi — Instagram yozishmalarida (ingliz va o‘zbek tilida) kommunikativ niyatlar qanday lingvistik va nolisoniy (emoji, grafika, platforma markerlari) vositalar orqali ifodalanishini aniqlash va qiyosiy tavsiflash.

Tadqiqot vazifalari:

1. Yozishmalarda uchraydigan asosiy nutq aktlarini tasniflash;
  2. Yuz/face-work va muloyimlik strategiyalarining til va platforma bilan bog‘liq ko‘rinishlarini ko‘rsatish;
  3. Implikatura va bilvosita ma’no hosil bo‘lish mexanizmlarini izohlash;
  4. Emoji hamda platforma markerlarining pragmatik funksiyalarini tavsiflash;
  5. Ingliz va o‘zbek yozishmalaridagi farqli tendensiyalarni umumlashtirish.
- Ilmiy yangilik: klassik pragmatika kategoriyalarini (nutq aktlari, kooperativ tamoyil, muloyimlik) Instagramning texnik affordanslari bilan bog‘lab, “platforma-pragmatika” tushunchasi doirasida integrativ tahlil modeli taklif etiladi. Amaliy ahamiyat: ingliz tili o‘qitishida raqamli pragmatika, interkultural muloqot, tarjima va SMM matnlar tuzishda pragmatik xatoliklarni kamaytirish uchun metodik asos yaratadi.

Adabiyotlar tahlili. So‘nggi yillarda ijtimoiy media diskursini tahlil qilishda matnning multisemiotikligi, janrlarning tez o‘zgaruvchanligi va platformalarning

algoritmik ta'siri alohida urg'ulanmoqda [3]. Instagram singari platformalarda nutqiy birliklar ko'pincha qisqa format, vizual kontent va interaktiv funksiyalar bilan qo'shib, mualliflik, auditoriya va kontekst chegaralarini qayta belgilaydi. Pragmalingvistika nazariy poydevori sifatida "yuz/face" va ijtimoiy o'zaro ta'sir muammosi Goffman tomonidan ishlab chiqilgan face-work konsepsiyasi bilan bog'lanadi [6]. Muloyimlik strategiyalari esa Brown va Levinson modelida adresatning ijobiy va salbiy yuzi himoyasi mexanizmlari sifatida izohlanadi [5]. Nutq aktlari nazariyasida illokutiv kuch (buyruq, so'rov, va'da, baho) muloqotning minimal funksional birligi sifatida ko'riladi [7]. Bilvosita ma'no va implikatura Grice kooperativ tamoyili hamda maksimalar tizimi orqali tushuntiriladi [8]. Raqamli muhitda muloyimlik va adresativ vositalarning qayta kontekstualizatsiyasi o'zbek ijtimoiy media diskursida ham qayd etilmoqda: hurmat kategoriyasi, "siz/sen" farqi, murojaat birliklari va emoji vositasida yumshatish strategiyalari kuzatiladi [4]. Pragmatik yondashuvning umumtilshunoslikdagi asoslari va stilistika bilan kesishuv nuqtalari pragmalingvistik talqin imkoniyatlarini kengaytiradi [13]. Media matnlar pragmatikasi kontekst, auditoriya va ta'sirchanlikni markazga qo'yishi bilan Instagram matnlariga ham metodologik yaqin turadi [12].

Xalqaro tadqiqotlar emoji va boshqa vizual belgilarni illokutiv kuchni modifikatsiya qiluvchi, emosional munosabatni signal qiluvchi hamda interaksioni boshqaruvchi pragmatik operator sifatida ko'rsatadi [9]. CMC (computer-mediated communication)da pragmatik ko'rsatkichlarning kengayishi va yangi indekslar paydo bo'lishi haqida ham yoziladi [10]. Instagram kontentining multimodal tahlillari (caption, hashtag, emoji va vizual qatlam) platformaning semiotik potensialini namoyon qiladi [11]. Shu bilan birga, ingliz va o'zbek tillaridagi Instagram yozishmalarini aynan pragmalingvistik tizimlar kesishmasida qiyosiy o'rganish yetarli darajada tizimlashtirilmagan. Ayniqsa, platforma affordanslari bilan yuz/ muloyimlik, nutq aktlari va emoji funksiyalarining birgalikda ishlash mexanizmlari bo'yicha integrativ modelga ehtiyoj mavjud.

Tadqiqot materiali va metodlari. Tadqiqot materiali sifatida ikki turdagi diskurs birliklari tanlanadi: (a) Instagramdagi ochiq postlar ostidagi izohlar zanjiri (thread) va (b) ishtirokchilarning roziligi asosida anonimlashtirilgan shaxsiy xabarlar (DM) fragmentlari. Ma'lumotlar yig'ishda shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, nik/nickname va identifikatorlarni o'chirish, kontekstni buzmaganda iqtiboslarni qisqartirish tamoyillari qo'llanadi. Dizayn: qiyosiy-korpus (inglizcha va o'zbekcha segmentlar) hamda sifat (qualitative) tahlil. Tahlil birligi — alohida xabar/replika va uning kontekstual javobi.

Kodlash sxemasi quyidagi kategoriyalarni qamrab oladi:

1) Nutq aktlari: assertiv, direktiv, komissiv, ekspressiv, deklarativ (Searle tasnifi asosida) [7].

2) Muloyimlik/face-work: ijobiy/salbiy muloyimlik, yumshatish (hedging), kechirim, minnatdorchilik, adresativlar, T/V oppozitsiyasi (Brown & Levinson; Goffman) [5–6].

3) Bilvositalik va implikatura: kooperativ tamoyildan og‘ish, kinoya, hintlar (Grice) [8].

4) Emoji va grafika: emosional signal, kuchaytirish, illokutiv modifikator, hazil/kinoya, backchannel (Li & Yang funksional taksonomiyasi bilan uyg‘unlashtirib) [9].

5) Platforma indeksleri: @mention, #hashtag, link, reaction/sticker va ularning adresat, tema va pozitsiyani indekslashdagi roli [3].

Natijalar tematik klasterlash va qiyosiy interpretatsiya yo‘li bilan umumlashtiriladi; zarur hollarda tipik konstruktsiyalar shartli misol sifatida beriladi.

Natijalar. Tahlil natijasida Instagram yozishmalarida pragmatik ma‘no hosil bo‘lishi quyidagi asosiy bloklarda jamlanishi kuzatildi:

1) Nutq aktlarining ustuvorligi. Kommentariylarda ekspressivlar (baholash, maqtoq, qo‘llab-quvvatlash) va direktivlar (so‘rov, tavsiya, chaqiriq) ko‘p uchraydi; DMda esa direktiv + komissiv komplekslari (masalan, “yozib yuboraman”, “ko‘rib chiqaman”) va ijtimoiy yaqinlashuv ekspressivlari ustun.

2) Muloyimlik va adresativlik. O‘zbek yozishmalarida salomlashuv formullari (“Assalomu alaykum...”) va statusni hisobga oluvchi adresativlar (aka/opa, ustoz) ko‘p qo‘llanadi; “iltimos”, “marhamat”, “agar imkon bo‘lsa” kabi yumshatuvchilar so‘rovning perlokutiv ta‘sirini kuchaytiradi. Ingliz yozishmalarida “could/would”, “might”, “maybe”, “just” singari modal-hedj vositalari va “please” markerining pozitsion variativligi (boshi/oxiri) ko‘proq kuzatiladi.

3) Bilvosita ma‘no. Hashtag va emoji, shuningdek, qisqa replika (masalan, “hmm...”, “okay”) orqali shubha, norozilik yoki kinoya kabi implisit mazmunlar beriladi; bu holatlar kooperativ maksimalar doirasida implikatura sifatida talqin qilinadi.

4) Emoji pragmatikasi. Emoji ko‘pincha (a) emosional munosabatni signal qiladi; (b) ifodani kuchaytiradi; (c) illokutiv kuchni yumshatadi yoki keskinlashtiradi; (d) backchannel sifatida “ko‘rdim/qo‘llab-quvvatlayman” ma‘nosini beradi. Bu funksiyalar emoji pragmatikasi bo‘yicha korpus tadqiqotlarida qayd etilgan tendensiyalar bilan mos keladi [9].

5) Kod-almashish va transliteratsiya. O‘zbek yozishmalarida inglizcha qisqartmalar (OK, wow, pls), marketing leksikasi (sale, delivery) va hashtaglar orqali global diskursga ulanadigan indekslar kuzatiladi; ingliz segmentlarda esa mahalliy realiyalarni ifodalash uchun o‘zbekcha murojaat birliklari yoki madaniy markerlar kirishi mumkin.

6) Platforma markerlarining pragmatik roli. @mention adresatni tarmoqqa chaqirish, #hashtag esa mavzuni indekslash va hamjamiyatga qo‘shilish signali sifatida ishlaydi;

reaksiyalar (like) esa minimal ekspressiv akt vazifasini bajarib, muloqotni iqtisod qiladi. Quyidagi jadvalda ikki tildagi tipik pragmatik markerlar qiyosan jamlandi:

Kategoriya	O'zbekcha tendensiya	Inglizcha tendensiya
Adresativlik	salomlashuv + status (aka/opa, ustoz), siz/sen	hi/hey, first name, you
So'rov (direktiv)	iltimos, marhamat, agar imkon bo'lsa	could/would, please, maybe/just
Yuzni himoya qilish	hurmat va ijtimoiy masofa markerlari	hedging, indirect requests
Emoji	yumshatish + hissiy yaqinlik	stance marker + humor/irony
Qisqartma	lotin/kirill aralash, rus/ingliz kirishmalar	pls, thx, btw, idk
Platforma indeksleri	#mavzu, @murojaat, duo/tilak	#topic, @tag, engagement prompts

Jadval 1. Instagram yozishmalarida pragmatik markerlar (qiyosiy).

Muhokama. Natijalar Instagram diskursida til va platforma ajralmasligini ko'rsatadi: foydalanuvchi kommunikativ niyatni nafaqat leksik-grammatik vositalar, balki texnik affordanslar va vizual markerlar orqali ham kodlaydi [3]. O'zbek yozishmalarida muloyimlikning sotsiokulturologik asosi (yoshi, maqomi, yaqinlik darajasi) adresativlar va T/V oppozitsiyasi orqali sezilarli ifodalanishi, mahalliy ijtimoiy media amaliyotlari haqidagi kuzatuvlar bilan hamohang [4]. Ingliz yozishmalarida esa yuzni muhofaza qilish ko'pincha modalizatsiya, hedj va bilvosita so'rovlar orqali amalga oshadi; bu Brown va Levinson modelidagi salbiy muloyimlik strategiyalariga yaqin [5].

Emoji va reaksiyalar pragmatik kompressor vazifasini bajaradi: minimal semiotik birlik bilan baholash, qo'llab-quvvatlash yoki yumshatish amalga oshadi. Bu CMCda pragmatik ko'rsatkichlar kengayishi haqidagi qarashlarni mustahkamlaydi [10] hamda emoji funksiyalarining ko'p qirraliligini ko'rsatgan korpus natijalari bilan mos keladi [9]. Cheklovlar: Instagramdagi xabarlar konteksti tez o'zgaradi; auditoriya tarkibi va mavzu o'zgaruvchanligi natijalarning umumlashtirilishini cheklaydi. Shuningdek, DM materiallari etik talablar sababli cheklangan hajmda olinadi. Kelgusida platforma funksiyalarining (story, reel, broadcast channel) pragmatik ta'sirini alohida korpuslarda miqdoriy (statistik) tekshirish maqsadga muvofiq.

Xulosa va tavsiyalar. 1) Instagram yozishmalarida pragmatik ma'no ko'pkanalli resurslar (matn+emoji+platforma markerlari) orqali birgalikda quriladi.

2) O'zbek segmentlarda adresativlik, siz/sen oppozitsiyasi va hurmatga yo'naltirilgan yumshatuvchilar muloyimlikni ta'minlashda markaziy rol o'ynaydi.

3) Ingliz segmentlarda modal fe'llar, hedjlar va bilvosita so'rovlar yuzni muhofaza qilishning asosiy mexanizmlaridan biridir.

4) Emoji va reaksiyalar illokutiv kuchni modifikatsiya qilib, muloqot iqtisodini oshiradi.

5) Platforma-pragmatika yondashuvi (klassik pragmatika + affordanslar) Instagram diskursini tahlil qilishda tizimli model beradi; ingliz tili o'qitishida raqamli pragmatika

modullarini kiritish, tarjimada esa muloyimlik va emoji ekvivalentligini hisobga olish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Kaplan A.M., Haenlein M. Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media // *Business Horizons*. 2010. Vol. 53, No. 1. P. 59-68. DOI: 10.1016/j.bushor.2009.09.003.
2. Boyd D.M., Ellison N.B. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship // *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2007. Vol. 13, Issue 1. P. 210-230. DOI: 10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x.
3. Jones R.H. Discourse analysis and social media. University of Reading. 2023. 32 p. URL: <https://centaur.reading.ac.uk/104802/> (murojaat sanasi: 06.02.2026).
4. Abdullazoda M. Sociolinguistic Features of Politeness in Uzbek Social Media Discourse // *American Journal Of Philological Sciences*. 2025. Vol. 5, Issue 5. P. 21-23. DOI: 10.37547/ajps/Volume05Issue05-07.
5. Brown P., Levinson S.C. Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 345 p.
6. Goffman E. On Face-Work: An Analysis of Ritual Elements in Social Interaction // *Psychiatry*. 1955. Vol. 18(3). P. 213-231. DOI: 10.1080/00332747.1955.11023008.
7. Searle J.R. Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language. Cambridge: Cambridge University Press, 1969. 203 p.
8. Grice H.P. Logic and Conversation // Cole P., Morgan J. (eds.) *Syntax and Semantics*. Vol. 3: Speech Acts. New York: Academic Press, 1975. P. 41-58.
9. Li L., Yang Y. Pragmatic functions of emoji in internet-based communication: a corpus-based study // *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*. 2018. Vol. 3, Article 16. DOI: 10.1186/s40862-018-0057-5.
10. Williams E.A.E. Pragmatic extension in computer-mediated communication // *Journal of Pragmatics*. 2021. Vol. 181. P. 219-231. DOI: 10.1016/j.pragma.2021.05.007.
11. Tomber D.L. A Multimodal Discourse Analysis of NASA's Instagram Account: Master's thesis. Portland State University, 2023. URL: https://pdxscholar.library.pdx.edu/open_access_etds/ (murojaat sanasi: 06.02.2026).
12. Sobirova N.M. Media matnlarining pragmatik xususiyatlari // *Qo'qon universiteti xabarnomasi*. 2024. № 13. DOI: 10.54613/ku.v13i.1094.
13. Ashurova D.U. Stilistikada pragmatik yo'nalish // *O'zbekistonda xorijiy tillar*. 2023. № 2(49). B. 54-73. DOI: 10.36078/1683270118.
14. Toshmammedova M. The Pragmatic Features of Introductory Words in the Modern English and Uzbek Languages // *International Journal of Psychology and Education*. 2024. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/the-pragmatic-features-of-introductory-words-in-the-modern-english-and-uzbek-languages> (murojaat sanasi: 06.02.2026).
15. Deng Y. Emojis as mediators of digital communication // *Communication Studies*. 2025. DOI: 10.1080/15405702.2025.2552775.
16. GOST 7.0.5-2008. Bibliografik ssylka. Obshchie trebovaniya i pravila sostavleniya. Moskva, 2008.